

ningar, interna likaväl som samhälleliga, som styr de tre föreningarna. Law talar sammanfattande om ”mode of ordering”, vilket Kaijser översätter med ”det sätt som ordnandet går till på” (s. 16).

De tre arrangörsorganisationerna är både lika och olika, kanske mera olika än lika när det kommer till kritan. Kammarmusikföreningen kan luta sig tryggt mot en väletablerad genre som har god acceptans i kulturbyråkratin och vars planeringshorisonter harmonierar med föreningsarbetets sakta lunk. Musikkaféet i Gävle lever på sin trendkänslighet och på sitt goda nätverk. Och rockklubben i Hudik har ett fostrandande syfte och använder därför musikarrangerandet som ett medel. Men alla har ändå samma grundläggande uppgift: ”För att iscensätta, gestalta eller genomföra en konstnärlig aktivitet behövs någon form av ramverk eller inramning som skiljer det vardagliga flödet av aktiviteter från det konstnärliga ögonblicket” (s. 111). De strävar på det sättet alla efter att få till den magiska stund som boktiteln syftar på.

Studien är välgjord och intressant. Den är tvivelsutan genomförd med en relevant metod och med teoretiska redskap som bidrar till en fördjupad insikt i arrangörsskapets vedermödor. Lars Kaijser har ett fast grepp om sin text, han för nästan hela tiden berättelsen framåt utan vare sig citat eller utvikningar. Och det intressanta ligger inte bara i ämnesvalet, utan att han också visar på hur många plan som musikarrangörer kan beskrivas. Arrangörernas handfasta arbete med att exempelvis känka bänkar eller sätta upp affischer, deras sätt att tala om artister, musik och evenemang, deras listiga samspel med offentliga kulturstödjare, deras delaktighet i det lokala kulturlivet, deras visioner om sin egen stora betydelse på orten och för genren – aspekterna är många, vilket skapar goda möjligheter för musik- och kulturforskare att knyta an till Kaijsers undersökning.

Om än begränsad i sitt omfång och till sina tre fall borde Lars Kaijsers studie kunna stimulera till fortsatt forskning om musikarrangörer. Det behövs mer kunskaper om dessa viktiga aktörer i det lokala musiklivet och i detta arbete finns en god förebild för den hugade.

Gunnar Ternhag, Falun

Bengt af Klintberg: *Folkminnen*. Atlantis, Stockholm 2007. 368 s. ISBN 978-91-7353-181-8.

Till Sveriges Radios program *Folkminnen* kunde lyssnare under femton år skicka in frågor och exempel på

folklore, för att förhoppningsvis kunna få ett svar eller en kommentar av experten Bengt af Klintberg och hans bisittare Christina Mattsson. När Bengt af Klintberg nu sammanställt en bok av delar av det material som kom in från lyssnarna betyder det att vi får ta del av 350 brevskrivares alster, eller bara en bråkdel av de ungefär 20 000 brev som skickades in under årens lopp.

I korta texter kommenteras frågor som lyssnare ställt, och exempel på olika folkliga föreställningar och berättelser sätts in i ett historiskt och geografiskt sammanhang. Här ryms allt från barns lekar till ord för olika sorters is, sägenmotiv och festtraditioner etc. Framförallt slås man som läsare av det fantastiska material som radioprogrammet gav upphov till. Alla brev finns bevarade i Nordiska museets arkiv och samlingen tycks vara en veritabel guldgruva att ösa ur.

Vi har att göra med ett mycket intressant traditionsmaterial, som delvis skiljer sig från andra typer av insamlingar. Istället för att insamlingen helt styrs av forskarens intressen, som äldre tiders ortsmiddelare och moderna frågelistor, får meddelarna större makt att själva välja vad de vill berätta om. Det är traditionsbärarna som skriver till programmet om sin egen folklore, den som de tycker är speciell eller viktig, den som de vill veta mer om, eller den som de tycker är av värde för andra att få veta mer om.

Greppet har helt tydligt varit givande och i radioprogrammet skapades interaktivitet mellan lyssnare och programledare. Många gånger ledde en lyssnarfråga till respons från andra lyssnare som kom med egna exempel och förklaringar. Folklore tycks vara något som väcker gensvar hos gemene man. Intresset finns och här togs det vara på i människors funderingar runt vardagliga eller speciella företeelser: varför säger man som man säger, varför gör man så, känner någon igen detta?

Folkminnen är inte en bok man sträckläser, men en bok att återkomma till. Den kan användas som uppslagsbok eller bredvidläsningsbok, och är ett utmärkt exempel på hur det vardagliga fylls med betydelse. Människan försöker hela tiden skapa ordning och mening i sin tillvaro. Bengt af Klintberg är en driven skribent och en pedagogisk folkbildare, och det är ett nöje att läsa hans välgrundade funderingar. En bred beläsenhet och en stor förtrogenhet med folkloren gör att resultatet känns väl underbyggt, och även tillsynes triviala företeelser tas på allvar. Författaren visar också en ödmjukhet inför experterna, dvs. folket, utan att tumma på sin egen sakkunnighet. Han låter folkloren användaren vara specialist på sitt eget folklorebruk och tvekar inte att redogöra

också för när hans utsagor korrigerats av lyssnare.

Det är kanske inte alltid som af Klintbergs svar övertygar helt och hållet och många gånger går förstas inte ett definitivt svar att ge. Men fantasin är väckt och funderingarna sätts igång hos läsaren. När jag läser om hur barn på 1950-talet räknade vinröda Volvobilar för att påverka sitt framtida öde börjar jag genast tänka på ”platespotting”, där 2000-talets vuxna människor läser bilarnas registrerings skyltar och försöker gå från 001 till 999. Numren måste ses i ordning och när man nått målet är det bara att börja om från början igen. Sina resultat kan man dela med sig av på nätet till andra med samma hobby.

Boken fyller definitivt en lucka som man kanske inte alltid är medveten om och som för många kanske inte är den mest livsviktiga att fylla. Men vem är vetenskapsmannen att stå till doms över vad som behöver utredas? Radiolyssnarna har helt tydligt haft ett stort behov att få svar på sina frågor och nu ges även läsare chansen att få veta mer om vardagliga tankar och berättelser som sysselsatt oss i alla tider. Här får vi svaret, eller kanske snarare frågorna. För många gånger är undringarna eller de ursprungliga iakttagelserna minst lika intressanta som Bengt af Klintbergs utredningar.

Blanka Henriksson, Åbo

Bengt af Klintberg och Ulf Palmenfelt. *Vår tids folkkultur*. Carlsson Bokförlag, Stockholm 2007. 254 s., ill. ISBN 978-91-7331-059-8.

Länge betraktades folkkulturen, åtminstone den forskningsbara, som tillhörande det förflutna. För det tidiga 1900-talets folkminnes- och folklivsforskare stod det som ansågs karaktärisera en äldre och utdöende allmogekultur i centrum. Ämnena förändrades på 1960- och 70-talen. Dagens etnologer och folklorister är i regel intresserade både av det förgångna och nutiden. En av pionjerna är Bengt af Klintberg. Tillsammans med Ulf Palmenfelt, en annan av landets främsta folklorister, diskuterar han i *Vår tids folkkultur* olika former av nutida folklore. Boken består av tretton artiklar, varav två är nyskrivna. Flertalet texter är tidigare publicerade i antologier eller tidskrifter som *Tradisjon*, *Nord Nytt* och *Fataburen*. Artiklarna har olika karaktär; i vissa förs en teoretisk diskussion medan andra framför allt beskriver ett fenomen. De är tematiserade under tre övergripande rubriker: Berättelser, Barns folklore samt Skrift, bild och nya media.

Folksägner idag, som ursprungligen publicerades 1976, är antologins första artikel och ur många perspektiv den mest intressanta. Förutom att ge en översikt över moderna folksägner ger af Klintberg här en introduktion till studiet av dem. Han behandlar också frågor om sägnernas ursprung, spridning och tendens. Med denna artikel öppnade af Klintberg ett nytt forskningsfält i Sverige, vilket han har utvecklat vidare i böcker som *Råttan i pizzen* (1986), *Den stulna njuren* (1994) och *Glitterspray* (2005). Under rubriken Berättelser behandlas även vitsar. I Flotta Sixten och Villiga Vera granskar Ulf Palmenfelt fräckisar, nutida skämtsagor, publicerade i herrtidningar, deras uppbyggnad och betydelser.

Barntraditioner är ett annat område som länge inte betraktades som forskningsbart; även här har de båda författarna gjort pionjärinsatser. I *Vår tids folkkultur* tar Palmenfelt upp hur barn bearbetar problem och rädslor som de ställs inför med hjälp av sin egen folklore, t.ex. ”alla barnen”-rim samt Bellman- och spökhistorier. Bemästrandet av rädslor är ett genomgående tema i af Klintbergs text om leken Svarta Madame. I Ållinga vällinga vattenspruta för han en mer övergripande teoretisk diskussion om barns muntliga traditioner. Icke-muntlig folklore står i centrum i texterna under rubriken Skrift, bild och nya media. Här behandlas bl.a. kedjebrev, drodlar, traditionella kopior (xeroxlore) och nätlore. I Från Martebo till mars, studerar Palmenfelt hur ett antal ungdomar genom diskussioner på internet bygger upp en kollektiv självbild och alternativ vetenskapssyn.

Det jag möjligen saknar i *Vår tids folkkultur* är en fyligare inledning där artiklarna, ämnet och dess utveckling närmare presenterades. Genom att sätta in artiklarna i ett större sammanhang tror jag att boken skulle ha blivit än värdefullare, också ur en forskningshistorisk synpunkt. Artiklarna är dock väl valda, spänner över och ger en god inblick i många olika områden. Flera av texterna är närmast att betrakta som moderna klassiker inom ämnet, viktiga inlägg i diskussionerna kring nutida folklore, t.ex. har af Klintbergs *Folksägner idag* och Palmenfelts *Från Martebo till Mars* länge använts som kurslitteratur och redan både inspirerat och influerat generationer av etnologistudent. Kort sagt utgör *Vår tids folkkultur* en utmärkt introduktion till studiet av modern folklore. Boken bör också i högsta grad tilltala en bredare allmänhet.

Fredrik Skott, Göteborg